

מתיקות ועריבות התורה

סיפורים משלים ואגדות
לשולחן שבת

שופטים

כדאי הוא שימות?

זאת מאהבת העם והארץ, הוא מגן על העם שלו, הוא יוצא כי הוא מוסר נפש. אז למה לקלל אותו? למה לומר 'כדאי הוא שימות'?

עוד צריך להבין, למה רש"י מפרש את זה רק בסוג השלישי? הרי התורה מביאה שלושה סוגי אנשים שלא יכולים לצאת להילחם: הבונה בית חדש, נטע כרם חדש ואירס אישה? [אם רש"י היה מפרש את ביאורו בסוג הראשון היינו אומרים שהוא הדין לסוג השני והסוג השלישי].

מסביר הרב, אדם תמיד צריך לחשוב על השני, לחשוב על האחר, לא להתחסד ולהצטדק על חשבון הזולת. בשני המקרים הראשונים של בית חדש וכרם, האדם פטור מהמלחמה ובכל אופן הוא רוצה לצאת, אין זה מגיע על חשבון אף אחד, לכרם ולבית חדש לא אכפת אם הוא יצא למלחמה או שלא. אך אדם שאירס אישה ולא לקחה, מי מסכים לך לצאת להילחם? ומה יקרה אם יקרה אסון? אתה לא חושב על ארוסתך? לא אכפת לך שהיא תיכנס לצער גדול אם תמות במלחמה? אדם כזה, כותב רש"י 'כדאי הוא שימות במלחמה' מאחר ואינו חושב על האחר, לכן רש"י שינה את משמעות המילה 'פן' כי הוא באמת ראוי להיענש על זה בשונה משני הסוגים הקודמים שלא מצערים אף אחד ביציאתם למלחמה.

וכאן הלקח לכל אחד, עד כמה הוא צריך להתחשב בזולת ולא לחשוב רק על עצמו ולהיות אגואיסט. כל שכן לא להיות צדיק על חשבון אחרים, והנה לנו רש"י הקדוש שכותב על אנשים כאלה אשר לא אכפת להם מצערם של אחרים שכדאי הוא שימות במלחמה...

"וידברו השוטרים אל העם לאמר מי האיש אשר בנה בית חדש ולא חנכו ילך וישוב לביתו פן ימות במלחמה ואיש אחר יחננו, ומי האיש אשר נטע כרם ולא חיללו ילך וישוב לביתו פן ימות במלחמה ואיש אחר יחללנו, ומי האיש אשר ארס אישה ולא לקחה ילך וישוב לביתו פן ימות במלחמה ואיש אחר יקחנה" [כ, ה' - ז']

השוטרים מזהירים את עם ישראל בשם הכהן הגדול לפני היציאה למלחמה, שלושה סוגי אנשים אינם יכולים לצאת למלחמה: האחד - אדם שקנה בית חדש... השני - אדם שנטע כרם חדש... והשלישי - אדם שאירס אישה ועוד לא נשאה.

כותב הרה"ג ר' דוד אילוז שליט"א בקונטרס 'מרגלא' שבשלושת סוגי האנשים כתוב **"פן ימות"** במלחמה ואיש אחר, כאשר נתבונן בכך לעומק נראה שבשני הסוגים הראשונים - בית חדש וכרם, רש"י לא מסביר על המילים הללו כלום. רק בסוג השלישי של אירס אישה רש"י מפרש "פן ימות במלחמה" - 'ישוב פן ימות שאם לא ישמע לדברי הכהן כדאי הוא שימות'.

וצריך להבין הגר"א מסביר שכל מקום שכתובה המילה 'פן' פירושה אולי כן אולי לא והלוואי שלא. אך כאשר נאמר בפסוק המילה 'אולי' פירושה אולי כן אולי לא והלוואי שכן. ואם כן קשה, כיצד רש"י מפרש כאן את המילים "פן ימות במלחמה" ש'כדאי הוא שימות' והרי פן פירושו אולי כן אולי לא והלוואי שלא?

עוד צריך להבין, למה לקלל אותו? נכון שהשוטרים אמרו שמי שאירס אישה לא יצא למלחמה, והוא רוצה בכל זאת לצאת, וכי הוא יקבל על זה משכורת? וכי הוא ירוויח מזה משהו? אולי הוא עושה

הרב שלום וואזנר!!!

ניתן להאזין לשיחותיו של הרב גדעון ראובן בשידור חי מידי שבוע ב"קול הלשון" על ידי זיהוי קולי במס' 03-6171111 ולהקיש * [אפשר לקבל צינתוק]. כמו כן ניתן פנינים ממח"ס "זרע שמשון"

לדביו הקדוש רבי שמשון חיים ב"ר נחמן מיכאל נחמני

"רבי חלפתא איש כפר חנניא אומר עשרה שיושבין ועוסקין בתורה (ג"א בדין) שכינה שרויה בנייהם. שנאמר (תהילים סב, א) "אלוקים ניצב בעדת אל" ומנין שאפילו חמישה, שנאמר (עמוס ט, ו') "ואגדתו על ארץ יסדה, ומנין שאפילו שלושה שנאמר (תהילים פב, א') "בקרוב אלוקים ישפט" ומנין שאפילו שניים, שנאמר (מלאכי ג, ט"ז) "אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע" ומנין אפילו אחד שנאמר (שמות כ, כ"א) "בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתך". [ג, ז']

ממשיך בעל ה"זרע שמשון" ומסביר - כיוון שהמניין של חמישה מדובר על סמיכת זקנים ועגלה ערופה, וכולם שווים ומסכימים לדעה אחת, לא רמזו בפסוק תיבת משפט או דיבור, אדרבה הם באגודה אחת לקיומה של הארץ, שסמיכת זקנים נועדה לשובה של הארץ שיוכלו לדון, והדין הוא אחד היסודות של הארץ.

גם אם לא מצריכים חמישה זקנים אלא בעגלה ערופה בלבד, זה עדיין בשביל ישובה של הארץ שנאמר במדבר (ל"ה, ל"ג) "ולא רץ לא יכפר לדם אשר שפך בה". ונאמר בדברים (כ"א, ח') "כפר לעמך", הרי שעגלה ערופה היא בשביל ישובה של הארץ.

ממשיך הרב לומר גם לגירסה שנאמר במשנה "שיושבין ועוסקין בתורה" המילה דין היינו תורה כמו שלמדה הגמ' בברכות [ו].

פנינים "אור החיים" הקדוש

לדביו הקדוש רבי חיים ב"ר משה בן עטר זיע"א

"ושפטו את העם משפט צדק" [ט"ז, י"ח]

שואל ה"אור החיים" הקדוש - מדוע נאמר בפסוק "ושפטו" וגם "משפט" היה ניתן לכתוב 'ושפטו את העם צדק' ללא המילה "משפט"?

מסביר ה"אור החיים" הקדוש שישנה כאן הערה גדולה לשופטים החפצים לשפוט בצדק, והוא כאשר נמצאים לפניו שני בעלי הדין, לא יליבש במחשבתו את המשא ומתן של צדדי ההלכה עליהם [על ידי שיאמר לעצמו על פי הלכה זו יתחייב פלוני וכפי הלכה פלונית יתחייב פלוני], אלא יעשה את צדדי ההלכה כאילו אין לפניו שני בעלי דין אלא שהוא סתם מברר לדעת הלכות תורה ולאחר שכבר יודע בנפשו לעמוד על הדין אז ידון את בעלי הדין ויזכה את הזכאי ויחייב את החייב.

וזו כוונת הפסוק "ושפטו את העם משפט" שהמשפט והדין כבר מבורר לדיין מצד עצמו גם ללא בעלי הדין שמתדיינים לפניו בנושא הזה. אז זה יהיה "משפט צדק" שאם יעריך בדעתו בשעה שמזקק ומצריך בעלי הדין, תהיה דעתו של הדיין מתקרבת יותר אל אחד מבעלי הדין ולא יצא משפט צדק. במיוחד כאשר מדובר במשפטים התלויים בשיקול דעת כאשר יש דעות חלוקות של תנאים ואמוראים או שהדבר תלוי כפי ראות עיני הדיין שבהטיה מועטת יכול הוא להטות דעתו. **הרי לנו עד כמה השופט צריך להיזהר ולהיות נטרלי בשביל שלא תצא תקלה מתחת ידו.**

יהי רצון שזכותם של ה"אור החיים" הקדוש ובעל ה"זרע שמשון" תעמוד לחיים ברוך בן שרה פעשא לברכה והצלחה בכל העניינים, ולבריאות איתנה.

הלכה למעשה

הרב מנשה מורנו שליט"א

הדחת כלים בשבת

כדי שיהיה מותר להדיח כלים בשבת, צריך לברר שלא עוברים על אחד משלושת האיסורים:

ב. אין להשתמש בשבת במשחה לניקוי כלים, אלא רק בנוזל לניקוי כלים (במשחה יש איסור משום 'ממרח' ומשום 'מוליד', כמבואר ברמ"א שכו' סעיף י' ובמשנ"ב סק"ל, בכה"ח ס"ק מג' ובסימן ש"ק ע"ד, בבא"ח ש"ש יתרו סעיף טו', ובאול"צ ח"ב פל"ה סעיף ה'. ואף הליכו"ע ח"ד עמ' קח' שנקט מעיקר ההלכה להחזיר לבני ספרד, לא הניח שינהגו בביתו להקל בזה).

ג. הכנה וטרחת משבת לחול. רק לצורך שבת מותר להדיח כלים (שכנ' סעיף ו'), לכן אם אין צורך את הכלים לשבת, אסור לו להדיחם. וכן אם יש לו עוד כלים כאלו, צריך להמנע מהדחתם, וכן מי שרוצה ללכת לנוח בצהריים כאשר הכיור נקי מכלים, שכך מנוחתה ערבה עליה יותר, אין לה להדיח את הכלים בשבת, אלא צריכה היא אותם לצורך הסעודה השלישית. אולם כאשר כבר מדיחים כלים אין צורך לצמצם לכמות הנצרכת בלבד, אלא אפשר להדיח את כולם. לדוגמא, אתם צריכים להדיח ארבע צלחות לסעודה השלישית, ויש בכיור עשר צלחות, מותר להדיח את כולם. אבל מה שודאי לא צריך לשבת אסור לרחוץ, לכן את צלחות המרק ואת קערות הגשת החמין, שאין משתמשים בהם בסעודה בשלישית, אין לרחוץ בשבת אלא רק במוצ"ש (שכנ' משנ"ב ס"ק כו' ומקורו בתוספתא שהביא בשעה"צ ש"ב אות כ'). בית קטן שהסלון בתוך המטבח, ומאוד לא נעים להיות בסלון מחמת הכלים שבכיור, נמצא מטרת שטיפת הכלים היא כדי שיהיה נעים בבית, ואם אין אפשרות אחרת מותר להדיחם בשבת (ובאופן שמספיק להעביר מעט מים על הכלים, כך שלא ישאר בהם גיפה, אין היתר להדיחם שיהיו נקיים ומוכנים לשימוש הבא). הרוצה בעת פינוי הכלים לתת עליהם מים, אם השאריות רכות מותר לכו"ע, ואם כבר התקשו השאריות, גם אפשר להקל לתת מים, אבל המחמיר בזה תע"ב (בשש"כ פרק ח' הערה רג' משמיה דהגרש"ז תקע מסמרות, שיהברחת אר"י בכה"ג שאין עושה 'פעולה אקטיבית', רק משמר את המצב שאין לכלוך קרוש על הכלים מותרת. אבל כאשר הלכלוך נדבק ונקרש על הכלים ונותן מים, נמצא עושה את פעולת המקוץ, ומקורו ע"פ המובא במשנ"ב שכא' ס"ק כא'. אמנם יש מקום לומר שאין בפתיחת מים לרעג כמימרא איסור של טרחא, וכ"כ בחזו"ע שבת ו' עמ' קב', ומקורו מדברי המ"א בסוף סימן תקי' הוב"ד במשנ"ב שם ס"ק כט', ואע"פ שלא החליטו המ"א והמשנ"ב שם להתיר, אם בעידן קדמון יותר צידדו להתיר, כ"ש בימינו שאין בפתיחת הברז טרחא).

א. סוחט. כאשר משתמשים בספוג או כרית ניקוי כדי להדיח את הכלים, השימוש בהם עובד בצורה שהכרית סופגת מים וסבון, ותוך כדי שיפשוף הכלי אותו מנקים, יוצאים נוזלים אלו מתוך הכרית, ועל ידיהם מתנקת הכלי. פעולה זו אסורה בשבת משום סוחט, ובפשטות זהו איסור דאורייתא (משנ"ב ש"ק נב' ונה', ובביאור"ל סעיף יח' ד"ה יש, אמנם יש מקום לדון שאם החומר ממנו עשויה הכרית, אינו גידולי קרקע אלא סינטטי, שיתכן וסחיטה זו היא מדברנן, לכל הפחות לשיטת הרמב"ם והרמב"ן שהובאו בב"י ש"ק סעיף יח', אבל חזינן במשנ"ב שנקט בכה"ג שהוא איסור דאורייתא, ואכן יש להעיר ממה שהביא בביאור"ל סוף סימן שיט' סעיף יז' מתשובת רעק"א שרק איסור דרבנן יש בזה. אכ"מ לתרץ אבל כיון שיש צדדים ברורים לומר שאיסורו מדרבנן, נמצא שמי שרחץ כלים בעזרתם בשוגג, מותר לו להשתמש בכלים, כמבואר במשנ"ב ש"ק ס"ב וסק"ג ובביאור"ל ד"ה המבשל). לכן יש לקחת כרית ניקוי אשר לא סופגת נוזלים, וממילא אינה נסחטת. הדבר ניתן לבדיקה בכל בית ביום חול בצורה הבאה: כרית ניקוי רגילה לאחר השרייתה במים, משאירים אותה תלויה באויר עד שפוסקים הנוזלים לטפטף, בשלב זה נלחץ את הכרית בתוך אגרוף היד, ונגלה שיוצאים נוזלים רבים, הרי היא ספיגה וסחיטה. בכרית שרוצים להשתמש בשבת, צריך שלאחר שנתפוס את הכרית באויר, ויצאו כל הנוזלים הכנסים בה, לא יצאו עוד נוזלים כשנלחץ אותה באגרוף היד, גם אם יש מעט טיפות אינם אוסרות, כיון שאינם 'ספוגות' בכרית אלא 'כנוסות' בין החוטים (כמו שוקו בשקית, שאין השוקו בלוע בו שנחשוב הילד ששונה כסוחט). כן הדין במי שמשתמש בספוג ננס לשבת, או בשק תפ"א, שאם ימצאו ספיגים וסחיטים, הרי הם אסורים לשימוש בשבת, ואם לא יצאו מהם נוזלים, הרי הם מותרים לשימוש בשבת (שק תפ"א העשוי מניילון כמו רשת כלי-חול של ילדים, אינו ספיג ומותר, אבל כיון שיש רשתות של שקי תפ"א שהחומר ספיג, יש לבדוק לפני שבת).

תמיד רצית ללמוד בקלות ובהבנה מלאה את דברי ה"אור החיים" הקודש?

תמיד רצית שיהיה לך חלק וזכות בתורתו ובסגולותיו של ה"אור החיים" הקדוש?

רוצה לעשות משהו משמעותי ומיוחד לע"נ יקירך?

רוצה לקבל ישועות מעל הטבע?

עכשיו זו ההזדמנות!!

בס"ד בקרוב מאוד עומד לצאת לאור הספר:

'מתיקות ועריבות התורה' על פניני ה"אור החיים" הקדוש

מחולק ללימוד יומי על סדר פרשיות השבוע ומועדים

הרוצים ליטול זכות וחלק בהדפסת ספר זה יפנו בהקדם למס' 0527151420